

Az országos dalárszövetség

A budapesti nemz. zenede

A budai zeneakademia

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap három negyed lven, zeneműlélettel, zeneszerzők és zeneművészek arcképeivel.
Ugy a lap szellemi részét illető közlemények, mint a kiadóhivatal úgyszólván tartozó levelek a társulat igazgatóságához (váci utca 3.) intézendők.

Budapest, 1883. május 27.

Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Külföldre egészévre 8 ft. félévre 4 ft.

Előfizetni a „Harmonia” nemzeti zeneműkereskedésben Budapest, váci utca 3. s vidéken minden könyvkereskedésben. — Egyes szám ára 15 kr.

Kiadja a „Harmonia” magyar zeneművészek társulata.

Felelős szerkesztő: Dr. Hubay Károly.

Az orsz. dalárünnepélyek módosított ügyrendje.

Az eredeti szöveg módosítása.

1. §.

Az orsz. magyar daláregyesület minden 2-ik évben, az egyesületi közgyűlésen eleve meghatározandó helyen orsz. dal- és zeneünnepélyt rendez és egyesületi közgyűlést tart. A dalárünnepélyek mindenkor augusztus havának első felében tartandók.

Indokolás.

E tételt: „a daláregyesület további fennállása és működése érdekében” a választmány ki hagyandónak véleményezi, a mennyiben a mult évi debreceni közgyűlés 1-ső jkve 6-ik pontja alatt, az egyesület állandósítását mondta ki.

2. §.

A közp. ig. választmány köteles az ünnepélyt megelőzőleg, legalább hat hónappal előbb, az ünnepély színhelyén levő dal- és tagegyletet (vagy ha többen volnának, mindegyiket) felhívni, hogy az ünnepélyrendező nagybizottságot és annak szakosztályait alakítsa meg s működését az ünnepély sikere érdekében kezdje meg.

Indokolás

Az első kikezdés „mihelyt” szótól egészen a „lett” szóig feleslegesnek tűnik fel.

A „dalárda” kifejezés helyett a „tagegylet” sokkal szabatosabb.

Az „Ugyan” szótól való tételt, egészen e §-us végeig a választmány kihagyandónak véleményezi, miután a közp. ig. választ. m a g a legfőbb intéző közeg s időnként a helyszínére küldeni szokott megbízottja is, csak az ig. vál. utasításainak a képviselője és foganatosítója.

3 §.

Az ünnepély színhelyén levő dal- és tagegylet (vagy tagegyletek) az ig. vál. fölhívásának vétele után, legfeljebb 15 nap alatt közgyűlést, esetleg a város műpártoló közönségét felölélő értekezletet tart, mely közgyűlés, illetve értekezlet egyedüli tárgya az ünnepélyrendező nagybizottság megválasztása s az ünnepély díszelnöke iránti javaslattétel.

Indokolás.

E §-ust kevés módosítással egészben véleményezi meghagyni.

4 §.

A nagybizottság tagjainak száma, a szükség és körülményekhez képest a 3-ik §-ban jelzett közgyűlés vagy értekezlet

által határozatit meg, melynek teendői közé tartozik: az albizottsági szakosztályok megválasztása is, s melynek hatásköre kiterjed mindarra, a mi az albizottságok teendői közt alább felsorolva nincsen, sőt az albizottságok intézkedéseit felülvizsgálja, megváltoztatja és belátása szerint pótolhatja.

Indokolás.

E §-ust némely szabatosabb kifejezéssel az ig. vál. egészben meghagyandónak véleményezi.

7. §.

A közp. ig. vál. az ünnepély érdekében magát a helyszínén egy megbízottja által képviselteti, kinek nevét a nagybizottság elnökével tudatja, s ki aztán tartozik az ünnepély színhelyén mindannyiszor megjelenni, ahányszor eziránt a nagybizottság elnöke által megkeresetik, s a helyszínén aztán minden irányban felvilágosítást nyújt.

Indokolás.

E §-us stílárius módosítása abban leli magyarázatát, mert a központban az ig. vál., a helyszínén pedig a nagybizottság képezik a legfőbb végrehajtó közeget s így a központi megbízott is csak a nagybizottság elnökével érintkezhetik.

8. §.

Az ünnepély az érkező dalárdák fogadtatásával veszi kezdetét, mely a helyi dal- és tagedylet (vagy tagedyletek) részéről akként történik, hogy az érkezéskor eleve kijelölt alkalmas helyen, az általa kijelölt üdvözlő beszédet tart, melyre a közp. ig. vál. elnöke vagy alelnöke válaszol.

Ezt követi aztán a bevonulás, melynek sorrendjét és módzatait a nagybizottság határozza meg.

A bevonulás megtörténtével, a város kebelében a városi hatóság részéről való üdvözlés esetében, arra a dalárok nevében a közp. ig. vál. elnöke vagy alelnöke válaszol.

Indokolás.

E §-us módosításának indokál az szolgál, hogy a hivatalos üdvözlő beszédekre viszont csak az egyesület hivatalos közegei, vagyis: a közp. ig. vál. elnöksége és annak jelöltje válaszolhatnak a dolog természeténél fogva.

A város részéről való „esetleges üdvözlést” az ig. vál. azért véleményezi megjelölni, mert oly eset is fordulhat elő (mint volt Budapesten 1870-ben), midőn az ünnepély rendezése nem közvetlenül az illető városi hatóság meghívására történik.

Az ig. vál. az „Ezt követi” szóktól egészen a „határozza meg” szókig való tétel megrövidítését azért véleményezi, mert a bevonulás részleteit mindenkor a helyi viszonyokhoz mérten meghatározni úgyis a nagybizottság feladata, melyhez úgy a dalegyletek, mint az ig. vál. is csak alkalmazkodik.

9. §.

Az orsz. dalárünnepély a következő főrészekből áll:

I. Ünnepélyes bevonulás.

II. Előértekezlet, melyen a tagedyleteket az egyesület elnöksége üdvözlő s velük előleges értekezletet tart. Az erre, valamint a közgyűlések tartására szolgáló alkalmas helyiségről a nagybizottság gondoskodik.

III. Ismerkedési estély.

IV. A dalegyletek első versenye, az ig. vál. által e célra kitűzött magyar műnéggyessel.

V. A dalegyletek 2-ik versenye. Szabadon választható magyar férfínéggyessel.

VI. Összeloadás. Az ig. vál. által ki-

jelölt magyar és világzeneirodalmi műdarabokkal.

VII. Diszhangverseny.

VIII. A helyi dal- (vagy dalegyletek) által saját kiadásai fedezésére esetleg tartandó tánc-estély.

IX. Ünnepélyes búcsuvétel és elutasítás, melyet a versenydíjak ünnepélyes kiosztása előz meg.

Ez ünnepélyi mozzanatok akként osztatnak be, hogy az első megérkezési napra esik: a bevonulás, az előértekezlet és az ismerkedési estély, mely utóbbi lehetőleg úgy rendezendő, hogy azon az összes dalegyletek együtt lehessenek.

A 2-ik napon: délelőtt főpróba és közgyűlés, este a dalegyletek első versenye.

A 3-ik napon: délelőtt főpróba és közgyűlés; délután vagy este a dalegyletek összeloadása.

A 4-ik napon: délben diszhangverseny; este a dalegyletek 2-ik versenye és esetleg táncvigalom.

Az 5-ik napon: reggel közgyűlés; a versenydíjak kiosztása a jury ítélete alapján és elutasítás.

Indokolás.

E §-us illetéknépeni módosítását az ig. vál. azon indokból véleményezi, mert az eredeti szöveg szerint az ünnepélynek hat napra való kiterjesztését terhesnek tekinti úgy a dalár, mint más vendégekre nézve is. Az elsorolt ünnepélyi részleteknek öt napra való beosztását célszerűbbnek véli s ez ekből osztotta el azokat az eredeti szövegtől eltérőleg öt napra.

A II. pont alá pedig szükségesnek tartja az előértekezletet beosztani, mely a kiküldött bizottság figyelmét valószínűleg csak elkerülte.

10. §.

A versenybírák tagjainak száma 9 rendes és 2 póttagban állapították meg, kik az ünnepély színhelyén az első közgyűlésen választatnak.

A választásnál minden egyesületi tagedylet, mely az ünnepélyen testületileg vagy képviselőileg jelen van, egy-egy szavazattal bír, melyet a magukat alapszabályilag kellően igazolt egyleti képviselők nyújtanak be.

A rendes jury-tagokon kívül, kik ilyenekül megválasztatnak, a legtöbb szavazatot nyert két egyén a jury póttagja, kik

azonban jury-tagsági jogaikat csakis a rendes tagok akadályoztatása esetében gyakorolják.

A jury-tagok választása szabad választás alapján, titkos szavazással történik.

Jury-tag versenyző egyesület kebeléből nem választható.

A jury elnökét és jegyzőjét saját kebeléből választja.

A jury ítélete az ünnepély alatt tartandó zár-közgyűlésen olvastatik fel.

Indokolás.

Az ig. vál. a szabad választás eszméje és szellemével összeférhetlenné tartja a fővárosi és vidéki kategóriák kényszerített föllállítását. S gyakorlatilag is gyakran nehezen és kellemetlen kényszerűséggel alkalmazható, a mennyiben gyakran úgy a fővárosi, mint a vidéki zenei tekintélyek kényszerített mellőzését involválja, vagy azok hiányára vezet. Míg a szabad választás mellett sohasem jöhetnek a választó egyesületek oly helyzetbe, hogy egyik vagy másik fővárosi vagy vidéki zenei tekintélyt — a kikben pedig talán mindannyian egyértelműleg megbízónak — mellőzniök kellene a szám elégtelensége miatt. S aztán minden választó egyesület, ha saját meggyőződését s bizalmi sugallatát követi: mindig inkább megnyugodhatik választottai ítéletében, mint ha a kiszabott szám miatt meg nem választhatja mindazokat, kikben megbizik.

Azt, hogy az ig. vál. megbizottja ne legyen választható, azért véleményezi mellőzendőnek, mert ennek semmi művészeti gyakorlati egybefüggését a bizalmi vagy ünnepélyi kérdéssel el nem tudja képzelni.

Az ig. vál. a jury elnökségétől azért véleményezi a diszelnököt megkímélni, mert e tisztet kitüntetésnek és megtiszteltetésnek tekinti s azt az ünnepély művészeti gyakori susceptibilitásai esetleges kellemetlenségeitől megóva óhajtja látni. — Hogy pedig a jury saját kebeléből választsza elnökét és jegyzőjét: ez csak a művészeti testületek művészeti szellemének a kifolyása.

11. §.

Dalversenyekben csak az oly tagedyletek vehetnek részt, melyek az alapszabályok 17. §-nak megfelelnek, vagyis: az összeloadásokra kitűzött műdarabokkal kellően elkészültek.

T Á R C A.

Magyar színészek Bécsben.

Nem azokba a viharos időkbe akarok világító fáklyát dobni, mikor nyögte Mátyás bús hadát Bécsnek büszke vára, s a nagy király, ki baj nélkül megévt törököt és németet, elrontotta a gyomrát egy pár fűgén, a mit a német adott neki. Ha csak megtáta volna neki! Akkor a német halt volna meg, így pedig Mátyás halt meg, s nyakunkra hagyta a németet. Forradalmunk hajnalát sem bolygatom meg, hogy pirjánál Schwechat alatt lássam villogni honvédeink szuronyerdejét; egész Bécsből úgyis csak a Szent-István tornya látta ezt az erdőt, mely — ellentétben a birnamival — megretírált Maebeth előtt, s a kétféjú eszszármadar véresre tépte a trikolor felett lebegő ősi turult. A magyar mythologia madara visszaadta a kölesönt a Habsburg-mythologia madarának; Schwechat pedig kitünő sörének a hírnevével elhomályosít minden eseményt, melyek e városkával kapcsolatosak... spongyát rá. Görög tüzet gyujtok én, a szinpadok fantasztikus tüztét, mely nélkül egykor minden dráma megbukott Magyarországon. (Boldog korszak!) Görög tűz való tárgyamhoz: szinpad, szinfalak, színészek; e vörös láng fé-

nyénel vonuljanak fel hőseim, kik békés, de vakmerő inváziókat intéztek Bécsbe.

Ilyen invázióra készül most a népszínház, hogy újabb kísérletet tegyen annak a sok németnek a meghódítására. A mi nem sikerült fegyverrel, az majd tán sikerülni fog dallal, táncal, muzsikával.

Vakmerő az invázió, mert a közömbösség (ha nem az ellenszenv) hatalmas sáncat megostromolni indul, s ha a rokonszenv, érdeklődés apró résein ügyesen be nem furakodik, nem tudom hogyan boldogul.

Régóta próbálkozik már ezzel a magyar színészvilág. Egy esomó társulat volt már odafent, pénzt és díszsőséget szerezni. Ez utóbbiból mindig kijutott bőven, de pénzt lehetőleg keveset láttak.

A „Pesti Divatlap” 1847. aug. 17-ki számában találom Havi Mihály egy levelét, melyben leírja, hogy az ő igazgatása alatt álló magyar daltársulat mikép tartott V-dik Ferdinánd királynak, s udvarának július 6-án előadást a schönbrunni kertben.

Havi és Szabó József társulata akkor a bécsi udvari operaházban működött, s ha híhetünk a könnyen lelkesülő igazgató levelének, „a népdalok a bécsi közönség esemegéivé lettek, minek legnagyobb bizonyossága az,

hogy a szebbeket összegyűjtve, kiadni több műarús ajánlkozott.

Magával az operaházi előadásokkal, azok sikerével, vagy sikertelenségével keveset foglalkozik Havi úr, mert esupán a schönbrunni látogatás díszsőségét zengi.

Az előadás szerenából állott, melynek programját nagyobb rész magyar dalok töltötték ki. A schönbrunni kastély erkélyén ült V. Ferdinánd s neje Mária Anna, kinek nevenapja nyújtott alkalmat a szerenádra, az erkély alatt az udvarhölgyek és udvarosok ültek, velök szemben a daltársulat tagjai. A kert fái lámpások csüggtek, az égen a csillagok ezrei ragyogtak.

A daltársulat kapott fényes vacsorát és tripla honoráriumot, három tagja pedig (a két igazgató és a karmester) királyi audienciát, a mi erkölcsileg felér az előbbi két kompaktabb dologgal. A királyné így szól hozzájuk: „Köszönöm uraim e megtiszteltetést, dalaik, kivált a nemzetiek, igen szépek, igen kedvesek.”

A schönbrunni diadal kissé elkapatta Havi uramat, mert ugyanebben a levélben leekézteti a magyar sajtót, mely nem vesz tudomást bécsi működésükről, holott a „német (értsd: a bécsi) lapok most is naponkint szólnak, s a magyar nyelv bajait, népköltészetünk keleties lángját s így nemzeti sajtáságainkat magasztalólag europaszerte hirdetik.” Egy-

A versenyző egyesületek versenyzési sorrendje a közgyűlés által sorshúzás után határozott meg, és pedig külön mind a két versenyre nézve. Az így meghatározott sorrend szerint vonulnak aztán a verseny színhelyére egy előre kijelölt gyülekezési helyről, minden egyesület saját zászlója alatt s a daláregyesületi zászló elől vitele mellett.

A nagybizottság megbizotta a verseny színhelyén folyton jelenlenni köteles s őt illeti az előadások alatt és körül, a főfelügyelet, tehát: a versenyző működő tagok számának ellenőrzése, a versenyzési sorrend betartása és a kellő rend és csend fenntartása.

I n d o k o l á s .

Az íg. vál. e §-ban a központi megbizottak a nagybizottság megbizottjával való helyettesítését véleményezi, mert az ünnepély tartama alatt az első közgyűlésen már leköszönt közp. íg. vál. tényleg nem létezik s így megbizottja sem lehet. Másrészt pedig a nagybizottság vezetésén az ünnepély színhelyén az egész ünnepélyt: minden rendelkezési és intézkedési jog is csak azt illetheti meg.

13. §.

Az énekművészetet kenyérkeresésből gyakorló s z i n p a d i énekesek, dalversenyi előadásokban részt nem vehetnek még akkor sem, ha az illető dalegységek rendes tagjai volnának.

I n d o k o l á s .

E §-nak „a mely” szótól annak végeig való kihagyását az íg. vál. azért véleményezi, mert nem képzelt esetet, hogy ezt ellenőrizni ne lehetne, s mert ebből kifolyólag az előírt erkölcsi büntetés is tárgytalanná válik.

15. §.

A versenyzés úgy az íg. vál. által kitűzött műdarabral az 1-ső versenycsoportban, mint szabadválasztású műdarabokkal a 2-ik versenycsoportban szabad, és a tagegyesületek tetszésére bizatik.

I n d o k o l á s .

Az íg. vál. a szabad versenyzés elvéből indulván ki: azzal mindennemű erkölcsi kényszerítéssel összeférhetetlen tart. Sőt a csak egy versenydíj-nyerhetést is, sem a méltányosnak, sem a kitűnés érdeméhez

mért igazságos eljárásnak nem tartja s így az esetleges 2-ik nyert díjról való lemondás erényének gyakorlását az illető versenyző egyesület önkéntes testvéri érületére óhajtja bízni. Aztán szerinte: a jury ítélete művészeti szempontból csakis az „ad hoc” esetekre vonatkozhatik, melyre mellékes tekintetek befolyást nem gyakorolhatnak.

21. §.

Ama tagegyesületek, melyek korábbi versenyek alkalmával már egy vagy több ízben első díjjal lettek kitüntetve: „minta dalegyesület” címen egy külön csoportot képeznek s csakis maguk közt versenyezhetnek, az orsz. daláregyesület íg. vál. által külön e célra kitűzendő díjra s ama műdarabral, mely közös versenyzésre szolgál.

Ha az íg. vál. minősített egyesületek közül legalább is két versenyző nem akad: a kitűzött díj, a jövő dalünnepre tartatik fel.

Minden dalünnepélyen a két csoportban első díjra érdemesített egyesületek az ily minta dalegyesületek sorába lépnek.

A mely minta dalegyesület két egymásután következő or. ünnepélyen meg nem jelen, vagy ha meg is jelen, de nem versenyez, mint a dalegyesületi minőségét elveszti.

I n d o k o l á s .

E §-us módosítására és egyszerűsítésére az íg. vál. beható eszmecsere után több indok vezette, nevezetesen, elismeri, hogy a kiválóbb művészi színvonalon álló egyesületeknek, tért kell engedniök a még fejletlenebb de előretörő testvér egyesületeknek. De a már egyszer mintaegyesület minősített dalegyesület nem degradálható többé önérzete érzékeny megsértése nélkül s minden ily degradált egyesület, bizonyára háttal is fordítana az egyesületnek, s talán méltán is.

Továbbá, miután a minta dalegyesületek is ama műdarabral versenyeznek maguk közt, melylyel a nem minta egyesületek az első csoportban: tehát hanyatlás esetében a következő ünnepélyeknél már hozzájuk csatlakozott elsődíjasok által túlszárnyaltathatnak s az ez által tapasztalt erkölcsi vereség, elégséges bünhődés leend rájuk nézve anélkül, hogy drasztikusabb s hivatalosan degradáló eljárás-hoz kellene folyamodni.

szerszám fejtegeti az ily daltársulatok nemzeti misztérióját a külföldön.

Ez Havi és Szabó uraimék expedíciójának a története.

A legérdekesebb expedíciók egyike kétségkívül az volt, melyet Szigeti Imre vezetett fel Bécsbe Szigeti Imre annak idején a legravaszabb és legügyesebb vidéki színiigazgatók közé tartozott. Ninesen nagy Magyarországnak városa, melyben ő szerenését ne próbált volna. Ha lehetett „Lear”-rel és „Hamlet”-tel, ha muszáj volt „A halálfejtő herceg-kisasszony”-nyal és a „Halva született nagyapá”-val. A szerint, hogy a közönség a művészetnek, vagy a esepűragásnak a színvonalán állott-e. Miután a némettel eleget küzdött idehaza, s a cenzura által néhányszor kerékbetörtetett: az az ötlete támadt (Sopronban), hogy fel megy Bécsbe; a maga házával talán udvariasabb lesz a német.

Ez az 50-es évek vége felé lehetett. Az alkotmánytalanság pokoli sötétségében tapogatózott a nemzet, s büszke hazája az „összbírodalom” provinciái közt szerénykedett. Virágában állt a spicli-rendszer, s a ki magyar volt, eo ipso gyanus volt; két magyar együtt pedig már konspirációt jelentett.

Már most e titkon rebellis országból egy napon megjelenik a „bírodalom” fővárosában egy esomó zajos fiú, s egy esomó szép asszony. Feltett szándékuk,

hogy ők ott magyar darabokat szavalnak s az árát megfizetik a gutgesimnt osztrak polgárokkal. Voltak köztük, a kik — horrendum dictu — fokost porgettek kezükben s árvalányhaját viseltek a kalapjuk mellett. Ott volt Tamás s y, a ki eivil letére tarajos sarkantyut mert lázítólag végig pöngetni az utcán. Ennek nem jó vége lesz.

Alig telepedtek le valami jó bort mérő vendéglőben, érkezik a staféta, s citálja Szigeti Imrét a policájra. Minden teketória nélkül kiadják neki a paranesot, hogy 24 óra alatt aló mars ki Bécsből, vissza Magyarországra, „mert jelenlétük Bécsben a közbékét veszélyezteti.”

— Mennénk mi uram: de nines pénz. A vendéglőben is van már számlánk, meg a vasutat is csak meg kellene fizetnünk. Bevételünk még nem volt semmi.

— Ne törődjék semmivel, csak teljesítse a paranesot.

Visszaballag jó Szigeti a vendéglőbe, s tudatja a műszafakkal a paranesot rettenetesen. Erdőket, mezőket, palotákat, puskákat és kardokat koscsikra raktak, s rendőri felügyelet alatt hajtottak ki a vasutára.

A számlát ahogy nyújtotta be nekik a vendéglős. Tudta, hogy a „felsőbb hatalom”-ban rejlik az elégtétel.

Kint a vasuton már külön vonat várt rájuk

23. §.

Az ünnepélyen megjelent s ott versenyezni ohajtó tagegyesületek, kötelesek az összelőadásokra kitűzött műdarabokat mind szabatosan betanulni. Ennek ellenőrzése szempontjából, köteles a bíráló bizottság (alapszabályok 17. §-a) sorshúzás utján legalább is három működő egyesület egy-egy tetszés szerint választott műdarab elénekeltetésével megpróbálni, s a melyik a kellő igényeknek meg nem felel: az olyan versenyre nem bocsáttatik. Köteles továbbá minden működésre megjelent tagegyesület, összes megjelent tagjával az ünnepély összelőadásában részt venni s ha ez alkalommal valamely egyesület tagjaiból az összeszámításkor egy harmada hiányzanék: az olyan egyesület ha versenyzett s netalán díjra érdemesített, díját elveszti s jegyzőkönyvi megrovásban is részesül.

I n d o k o l á s .

E §-t némely csekély szó végzési módosítás mellett az íg. vál. egészben elfogadni véleményezi.

24. §.

Ez ünnepélyi ügyrend, az egyesület minden tagegyesületét kötelezi s már a jövő évi miskolci orsz. dalünnepély alkalmával életbe lép.

I n d o k o l á s .

Ugyszintén ezt is, ama hozzátevésével, hogy ez ügyrend, a f. év május hó 27-én tartandó rendkívüli közgyűlésen elfogadtatván: az már a jövő évi miskolci orsz. ünnepélyre nézve is irányadó legyen.

Külföldi zeneélet.

Szent-Pétervár. Mult hó 7-én volt Szt.-Pétervárott a 10-ik és utolsó symphonia-hangverseny, mely alkalommal a nagy hangversenytermet a legelőkelőbb közönség töltte meg. Az a hír, melyet a lapok mindinkább terjesztettek és a mely Rubinsteinra vonatkozólag azt mondta, hogy Oroszországot véglegesen elhagyni szándékozik, természetesen szenzációt keltett Szent-Pétervárnak úgy művészi, mint műértő köreiből. Azért gyűlt tehát a hangversenyre oly rendkívül válogatott közönség egybe, hogy a szeretett mester iránti tiszteletének és szeretetének

és cökmökjükrá Felültek rá, s ez aztán meg sem állt velük Sopronig.

Ez volt ám a „per zsupp”, hanem elegáns „zsupp” volt. Egész külön vonat.

Igy vendégzerepelt Szigeti Imre és társulata Bécsben állami költségen. Az osztrak kormány ravaszul kényszerítte volt a magyar művészet pártolására. Kár, hogy sub titulo „toloneozási díj” történt.

De bekövetkezett a korszak, hogy a pátensekkel esulogattak bennünket Bécsbe, s ekkor már színészeink sem találtak oly ridég fogadtatásra, legalább a hatóságok részéről nem. Pedig nem is a reichsráthba mentek, hanem egy harmadrendű színházba, a Harmóniába.

Ez 1866-ban történt Szabó társulata volt fent. Bár a lapok dícsérték előadásait, az anyagi siker nagyon silány volt s egy kis „eltoloneozás” felettébb kapóra jött volna nekik.

A társulatnál ott voltak: Kassai, a népszínház Kassaja, kiről már akkor megírták a bécsi lapok, hogy tehetséges, rutinirt színész és jó hangja van.

Tehát 17 éve annak, hogy Kassainak jó hangja volt!

Ott voltak még a társulatnál Balla és Bé-

ováció-szerű kifejezést adjon. Ennek a demonstrációnak azonban — melyet senki sem „rendezett” — egészen sajátosság és eredeti jellege volt. Koszorúk, virágcsokrok átadása teljesen mellőztetett; de mikor Rubinstein az emelvényre lépett, szünni nem akaró tapsvihar fogadta és mikor Beethoven C-moll symphoniája után a közönség ismételt hívására megjelent, valóságos újjongás és tüntetés-szerű tetszés-zaj tört ki a hallgatók közt. Kik egytől-egyig állva tapsoltak. Most az orosz császári zenetársulatnak egy küldöttsége lépett az emelvényre, melynek nevében Gerke Ágost olvasott fel a közönség tetszés-zaja közepette egy üdvözlő iratot, utána a közönségnek egy küldöttsége jelent meg, melynek tagjai közt a legelőkelőbb orosz tudósok, írók, költők és festőművészek voltak láthatók. A 7000 aláírással ellátott üdvözlő iratot Plesch-tschejeff író olvasta fel. Ezalatt a vonzalom és az őszinte ragaszkodás és szeretet oly meghatározó jelenetei folytak le, melyent e terem falai még aligha láttak. A közönség tetszésriadala egymásután és szünni nem akarva hangzott fel; számos hölgy könnyekre fakadt és maga Rubinstein is annyira meg volt indulva, hogy nem tudott szóhoz jutni. E tüntetés után már nehéz feladat volt az izgatott közönség érdeklődését a hangverseny további folyamára lekötöni, és ez csakis az ünnepelt mesternek sikerült, a ki iránti tiszteletből a közönség a műsornak még hátralevő pontjait nyugodtan hallgatta végig.

München. A negyedik és utolsó „Abonement Concert” Lachner Ferenc agg zeneköltőnek volt szánva. Ekkor ünnepelték ugyanis születésnapjának 80-ik évfordulóját. A hangverseny műsora az ünnepelt iránti tiszteletből, csaknem kizárólag az ő szerzeményeiből volt összeállítva, és pedig a zenekari művek közül a „Die vier Menschenalter” című cantate nyitánya. Ezenkívül előadott az ismert E-moll-suite és Bachtól egy szerzemény. A „hivatalos” Lachner-ünnepélyhez tartozott a „Catharina Cornaro” című opera színrehozatala az udvari színházban. — Ugyanitt egy kitűnő vendégszereplő baritonista: Grienu, Darmstadtból mutatta be magát a közönségnek és nagy tetszést aratott; továbbá Kiseljak k. a. Berlinből, kinek nem mindennapi hanganyaga szintén méltó tetszésben részesült.

nyelvére, az utóbbi éveken át kedvelt operett-diva — vidéken.

Altal népszínműveket, s a népdalok, népjelentek és a esárdás elragadták a bécsi lapokat.

Fájdalom csak a lapokat: ez nem jövedelmezett semmit (tán pénzükbe is került). A közönség csak nem akart rákapni a magyar szóra.

Ekkor aztán elővettek francia és német operetteket. Minden operett esárdással végződött: mind hiába.

Egy napon aztán a Harmonia színház zárva maradt: e napon került színre a „Kraeh”-dráma, játszott benne az egész társulat, de ebben nem jártak esárdást.

Hír szerint a király 300 frtot adott a társulatnak, s csak ez segítette el azt Bécsből.

Következett a kolozsvári dícsőséges expedíció, 1880 májusában, mely sokkal jobban belenyulik a jelenbe, semhogy részletesen ki kellene terjeszkednem rá. Mikor visszatértek Kolozsvárra, tarisznyájuk csakúgy duzzadt a — dícsőségtől. Mert ebben nyakig usztak, különben pedig — usztak: az anyagi siker több ezer forintokkal mögötte maradt a szellemnek.

Vitési vállalkozás volt ez tőlük. Mikor mi itthon beesünk a német színházat, akkor ők bemász-

Róma. A római „Circolo Filarmico-Dramatico”-ban legutóbb Baravalle-nak egy új szerzeményét adták elő nagy sikerrel. A mű címe „Il Sabato del Villaggio”. Idyl magán-énekekre, ének- és zenekarra, melynek szövege Leopardi hasoncímű ódája után van feldolgozva. Az udvari vendégek idejövetele két nagyszabású hangverseny rendezésére fog alkalmat nyújtani. Az első hangversenyen egy Terziani mester által külön e célra szerzett hymnus fog előadás alá kerülni, továbbá Rossini „Mózes”-ének négyese és a főt említett Baravalle-féle idyll.

Páris. E hó legjelentékenyebb zene-művészeti hírei közé mindenestre az tartozik, hogy Marcella Sembrich asszony Párisban most lépett fel először. Szent-Pétervárról Londonba utaztában Párisban akarván pihenőt tartani, sikerült a „Charivari” című lap igazgatójának a művésznőt ez idej nagy hangversenyén való közreműködésre bírni. A művésznő az említett hangversenyen fellépett és nemcsak énekével bájolta el a közönséget, hanem zongorajátékával is. A mint hírlík, Marcella Sembrich asszony fenn-tartotta magának, művészetét még ez év szeptember havában a nagy közönségnek a színpadon, vagy nyilvános hangversenyekben, vagy éppen mindkét helyen bemutatni.

London. A „Drurylane”-színház angol opera-idényét mult hó 20-án zárták be. Az impressárió Rosa Károly elévülhetlen érdemeket szerzett magának az által, hogy két kitűnő zenei tehetséget mutatott be és ismerttetett meg a közönséggel. Az első ujdonság „Esmeralda” volt, a második „Colomba”, melynek szövege Prosper Merimée hasoncímű novellájából van véve, zenéjét pedig Mackenzie E. A. írta. Ezen dalmű hamar talál utat a külföldre is, a mennyiben ez év őszén már Hamburgban is elő fogják adni.

A zene története.

(17. folytatás)

Reformatori működését röviden a következőkbe lehet foglalni:

1) az egyházi éneket a szabad fejlődést gátoló görög száméret bilincse alól föloldotta;

2) az isteni tisztelethez tartozó éneket rendezte, újakkal bővítette, s jegeekkel, utasításokkal látta el;

3) az egyházi ének terjesztése és tökéletesítése céljából Rómában ének-iskolát alapított, hol maga is oktatótt;

4) a sz. Ambrus által behozott négy egyházi zöngnemet még négygyel szaporította

E régiebb ambrosiánus négy egyházi zöngnemet a *authenticus*-nak, az *ó* általa alapított négyet pedig *plagalis* zöngnemek-nek nevezte el, melyeket úgy alkotott, hogy minden ambrosiánusi zöngnem ötödét egy újabbnak a kiinduláspontjául vette.

Eszerint a nagy Gergely pápa által behozott s megállapított s még ma is fennálló egyházi hangnemek a következők:

- 1) D—D-ig: *authenticus* (Doriai),
- 2) Á—Á-ig: *plagalis* (Hypodoriai),
- 3) É—É-ig: *authenticus* (Phrygiai),
- 4) H—H-ig: *plagalis* (Hypophrygiai),
- 5) F—F-ig: *authenticus* (Lydiai),
- 6) C—C-ig: *plagalis* (Hypolydiai),
- 7) G—G-ig: *authenticus* (Mixolydiai),
- 8) D—D-ig: *plagalis* (Hypo-Mixolydiai).

Ez egyházi zöngnemek bővebb megértésére szolgáljon a következő:

Minden *authenticus* zöngnem egy ötöd és egy negyedre osztott fel s az utóbbi az előbbi alaplönggénéen alul csatoltatott hozzá akként, hogy a *plagalis* zöngsor az alaphangtól fölfelé az ötödig lefelé pedig a negyedig terjedt. Vagyis: pl. az *authenticus D* zöngsor feloszlott *D, E, F, G, A, ötödres A, H, C, D, negyedre*. Ez utóbbit a *D* alaphangtól lefelé csatolták hozzá olyképen, hogy a *plagalis* zöngsor *A—A*-ig mozgott s *D* alaplönggével végződött.

E két zöngnem jellemzésére szolgáljon a következő:

Minden zöngnemből a súlypont az alap, vagyis: a végző zöngére van fektetve, mely felé a többi zöngé mintegy vonzódik; miután pedig az *authenticus* és *plagalis* zöngnemek egyforma végső zöngével bírnak, természetes, hogy a kettő rokon is egymással, továbbá, ha meggondoljuk, hogy az *authenticus* zöngsor az alaphangtól annak nyolcadáig emelkedik, míg a *plagalis* eme mintegy

Persze másnap a bécsi lapok tele voltak a botránnyal.

A burg színészei, a mikor csak ráértek, megjelentek a kolozsváriak előadására. Jó barátságot kötöttek velük, közös vacsorákat rendeztek, s végül nagy diszbankettel búcsúztatták el a magyarokat, melyen még Wilbrandt is magyarul dikielőzött.

Említem-e még a dícsőség egyéb tényezőit? Hogy a „Floh”-ban megjelentek a primadonnák és a primus donok arképei, a „Kikeriki” a magyarbarát viceek (grosszak) egész raját faragta rájuk, Wilbrandt és Hartman versekben énekeltek meg őket, melyekben még Szabó Bandinak is külön strófa jutott stb.

A bécsiek főképp a természetességet dícsérték a kolozsváriak játékában. Ezt nélkülözök — úgy látszik — legjobban színészeikben, s azért ezt találják a legfőbb színész-erénynek.

A népszínház társulatából ösmerek a bécsiek: Blahánét, kinek híre régen túlszárnyalta az ország határait, Pálmai Ilkát, Kassai Vidort, Szabó Bandit.

RÁKOSI VIKTOR.

központ körül mozog föl és lefelé: könnyen belátható, hogy minden autentikus zöngsors jellege szilárd, határozott és férfias, s minden plagalisé határozatlan s nőies.

D. É. F. G. Á. H. C. D. — — — —	Tonus	I. (Doriai)
A. H. C. D. É. F. G. Á. — — — —	Tonus	II. (Hypodoriai)
É. F. G. Á. H. C. D. É. — — — —	Tonus	III. (Phrygiai)
H. C. D. É. F. G. Á. H. — — — —	Tonus	IV. (Hypophrygiai)
F. G. Á. H. C. D. É. F. — — — —	Tonus	V. (Lydiai)
C. D. É. F. G. Á. H. C. — — — —	Tonus	VI. (Hypolydiai)
G. Á. H. C. D. É. F. G. — — — —	Tonus	VII. (Mixolydiai)
D. É. F. G. Á. H. C. D. — — — —	Tonus	VIII. (Hypo-Mixo-lydiai)

E zöngnemek görög elnevezése H u c b a l d - tól (830) származik, de nem felel meg az eredeti görög elnevezéseknek.

A fentebb előadottak szerint tehát a két első zöngnem alapzöngéje volt D, a 3-ik és 4-iké É, az 5-ik és 6-iké F s a 7-ik s 8-iké G.

Az A, H és C-re épített zöngarány-sor egy b elváltoztató jegy segítségével a D, E és F zöngékre helyeztetett át ép úgy, mint mi is Dur és Moll-zöngarány-sorunkat különféle alapzöngére építjük fel. Ha tehát pl. a 9-ik zöngarány-sort (az ödiat) a D zöngére akarták építeni: az így alakult: D. É. F. G. A. B. C. D., mert az ödiat zöngnemből (A—Á) a félhangok a 2—3. és 5—6. fokra esnek.

Minden félreértés kikerülése végett megjegyezzük, hogy régebben a mai H zöngét nem H-nak, hanem B-nek nevezték, mert a legmélyebb egyházi zöngnem: a hypodoriai (A—Á) zöngéi elnevezésére a betűrenddel hét első betűjét használták. Amde az A fölött eső zöngé (a H) majd egész, majd meg félhangnak vétetett, s így hol B. quadratum, hol pedig B rotundummal jelezetett. Későbbben aztán e jelzés egészen elhagyták s az A fölötti félhangot B-nek nevezték, az egész hangot pedig az alfabét 8-ik betűjére a H-ra keresztelték, mely egész napjainkig fennmaradt.

Míg a mai zene hangnemeit könnyű felismerni az előjegyzések s a kezdő és végző hangzatok után: addig nehéz eligazodni — főleg a kevésbé beavatottaknak — az egyházi hangnemekkel szemközt, melyek minden előjegyzést nélkülöznek, s hol a zárhang két hangnemhez is tartozhatik, s szabálytalan is lehet.

(Folytatása következik.)

Orsz. dalárszövetség.

A „Szepesi daláregyesület“ 1883. évi június hó 29-én Iglón dalárünnepélyt tart következő programmal: Június 28. Az érkező vendégek elszállásolása és 8 órákor ismerkedési estély a „Bányász“ szállodában. Június 29. Reggeli fél 8 órákor összejövetel a helybeli casino-helyiségben, 8 órákor együttes kivonulás a „Kőalján“ ezimű mulatóhelyre, és ott ünnepélyes fogadtatása a vendégeknek. Fél 10 órákor a szepesi daláregyesület rendes közgyűlése. Fél 11 órákor villás-reggeli. Fél 12 órákor a hangversenyhez összejövetel. 1 órákor közeled. A közeledhez jegyek a „Kőalján“ a vendéglősnél előre válthatók. 3 órákor a szepesi daláregyesület tag-egyleteinek hangversenye. 5 órákor „tánc“ — este villanyos kilavígítás mellett. — Műsorozat. 1. Erkel „Hymnus“, összeloadás. 2. Zanger G. „Der lustige Wandersmann“, Durand dalkör. 3. Oláh Károly „Fohász“, előadja a Leibitzi dalegyesület. 4. Gluck „Das zerbrochene Ringlein“, összeloadás. 5. Huber K. „Nemzeti zászló“, Lőcsei férfi-dalkör. 6. Oesten M. „Aufforderung zum Tanz“, vegyes kar. éneklő a Szepesváraljai dalkör. 7. Huber K. „Szabadság dal“, Iglói

Eme négy melléközöngé hozzáadásával tehát a még ma is fennálló nyolc egyházi hangnem zöngarány-sora következőleg képletezhető, u. m.:

dalárda. 8. Thern K. „Dalárünnep“, összeloadás

Á lőcsei férfi-dalkör 1883. évi június hó 19-én tartandó zászló-avató ünnepélyének sorrendje: Délelőtt 10 $\frac{1}{2}$ órákor: a dalkör tagjainak gyűlekezése jelvénynyel az egyesület helyiségében hol a küldötségek és szomszéd-egyesületek is fogadtatnak. 10 $\frac{3}{4}$ órákor: ünnepi kivonulás zenezóval az elnök lakása elé s onnan a főtérre. 11 órákor potnban veszi kezdetét a zászló-avatás ünnepisége, melynek végeztével a dalkör vendégeivel az élén a fölavatott új zászló alatt kivonul a városi kertbe. Déli 2 órákor dísz-béd a lövészkerben. Délután: táncvigalommal egybekapcsolat dalestély ugyanott.

Hazai hírek

* Szentirmay Elemér, országos híru dalköltőnk, kinek dalai nemcsak hazánkban, hanem külföldön is ismeretesek, a napokban ismét egy újabb dalfüzért fejezett be, s azt mint társulatunk egyik buzgó pártolója a „Harmonia“ kiadásába engedte át. E dalok címei: „Fehér galamb“, „Jázmín bokor“, „Egyszer volt egy legényke“, „Nyugtásd rajtam“, „Mikor én a dalos madárt hallgatom“, „Nagy baja a kis lánynak“, „Falu hosszát muzsikáltatom magam“, „Tarka-barka szőru kis cica“, „Száz grófnak“. — A kiknek alkalmuk volt kedvelt népdal-költőnk ezen legújabb dalait kéziratban hallani, ezeknek ép oly nagy sikert jósolnak, mint az előzőknek. Ezeket is az egyszerűség, keresetlenség és magyaros zamat jellemzi, mely Szentirmay műsáját oly nagyrabecsültté tette hazánk zeneközönsége előtt. Ezen dalok rövid idő múlva meg fognak jelenni.

* A létesítendő magyar zongoragyár érdekében a napokban volt a második értekezlet a nemz. zenede termében. Jelen voltak: Falk Miksa, Hegedüs Sándor, Helfy Ignác, Hentaller Lajos képviselők, Bartay Ede zenedei igazgató, Weiss B. Ferenc kir. tanácsos, Fenyvesi Adolf, Bellovics Imre, dr. Karády, Erney József zenetanár, Schütz Miksa, dr. Hubay Károly, Müller Vilmos keresk. tanácsos, stb. Az értekezlet Hegedüs Sándor képviselőt elnöknek, dr. Karády Bertalant jegyzőnek közfelkiáltással megválasztván, az elnök röviden előadta a magyar zongoragyár létesítése tárgyában megindult mozgalom eddigi lefolyását és az értekezlet tárgyául a következő kérdéseket tüzte ki: szükségesnek látja-e az értekezlet a magyar zongoragyár létesítését? elárkezettnek látja-e annak idejét? és megvannak-e az erre szükséges tényezők? — Rövid eszmecsere után, melyben Falk Miksa, Hentaller Lajos, Weiss B. Ferenc, Helfy Ignác, Bellovics Imre és az elnök vettek részt, a jelen voltak egyhangulag abban állapodtak meg, hogy egy magyar zongoragyár létesítése nemcsak kívánatos, hanem szükséges is, tekintettel hazánk nagy zongora-szükségletére, melyet eddig majdnem kizárólag külföldről fő-

dőztünk; a gyár létesítésére, a meghallgatott szakértők szerint, nálunk minden tényező megvan, és nem forog fenn kétség az iránt, hogy a szükséges pénzüsz-szeg részvények kibocsátása után beszerezhető lesz, mert nemcsak hazafias, de biztosan jövedelmező vállalatról van szó. Ennélfogva az értekezlet azonnal kiküldte a végrehajtó bizottságot, melynek tagjai: Hegedüs Sándor, Bartay Ede, Beregszászy Lajos, Ehrbar Frigyes, Helfy Ignác, dr. Hubay Károly, dr. Karády Bertalan, Nagel Armin, Schütz Miksa, Wahrmann Mór, Weiss B. F., dr. Farkas Emil és Müller Vilmos.

* „A fütty“, Nyirő Sándor népszínműve mult héten került színre 1-ször a népszínházban, s nagyon tetszett. A közönség az előadást élénk érdeklődéssel hallgatta s szerzőt minden felvonás végével a lámpák elé idézte. A szereplők kitünők voltak, különösen Blaháné, ki mesterileg játszotta a fájdalom! nem nagy szerepét. Az eredeti dalokat Serly Lajos karnagy írta s valóságos feltűnést keltett velük. Ezen fiatal tehetségünk napról-napra halad, tőle még sokat várhatunk. A „Sűrű sötét rengetegben járkálók“ című dal népdalköltészetünk gyöngyei közé sorozható.

* A „Nibelungen gyűrűje“ Budapesten. Neumann Angelo, a Wagner-tetralogiát előadó operatársulat impressáriója nagy szolgálatot tett a fővárosi zeneművészeknek és a műkedvelő közönségnek, midőn a „Nibelungen gyűrűje“-t bemutatni Budapestre jött. Az egész cyklus 4 részből áll, és pedig a „Rheingold“, a „Walküre“, „Siegfried“ és a „Götterdämmerung“, mely cyklus még egy Wagner-hangversenynyel toldatott meg. Az első előadás 23-án volt a német színházban, melylyel azonban ezúttal nem kívánunk bővebben foglalkozni, miután ezt a cyklus befejezéseig, vagyis jövő számunkra tartjuk fenn. Csak egy bennünket közel érintő mozzanatot akarunk már most is felemlíteni és ez az, hogy a zenekar kitünő és precíz előadása méltán lekötötte a szakértők figyelmét, a minnek annál inkább örülünk, mert e társulatnak Seidl hazánkfia a karmestere, ki tudvalevőleg Wagnernek legkedvesebb karmestere volt. Seidl derék magyar ember, tetőtől talpig és egyike a legelőkelőbb és a külföldön legtiszteltebb karnagyoknak, és jól tennék az irányadó, illetve az illetékes körök, ha az alkalmat felhasználva, a legközelebb megnyitandó sugáruti dalműszínház számára megnyernék.

Külföldi hírek.

* Wagner Rikárd május 22-én ünnepele volna születésének hetvenedik évfordulóját, ha őt a halál el nem ragadja. A bécsi akadémiái Wagner-egylet ez alkalomból kis ünnepélyt rendezett a Bösendorferteremben. Elénekelték a „Parsifal“ első felvonását zongora-kísérettel mellett. — A berlini Wagner-egylet koszorút küldött Bayreuthba, a mester sírjára.

* Verdi néhány nap óta Mailandban tartózkodik, hogy kiadójával: Ricordival érintkezzék, és a „Don Carlos“ opera új kiadásának correcturáját végezze.

* A New-Yorki „Thalia“-Színházban „Der Prinz-Gemahl“ című új operette került színre szöveggel Hopp Gyulától és zenével Engländer Lajostól. A siker rendkívülinek mondható. A szerző személyesen vezényelte a zenekart. A közönség a sikerült operette minden egyes pontját tünnető tetszésnyilvánításokkal kísérte.

ováció-szerű kifejezést adjon. Ennek a demonstrációnak azonban — melyet senkinek „rendezett” — egészen sajátos és eredeti jellege volt. Koszorúk, virágcsokrok átadása teljesen mellőztetett; de mikor Rubinstein az emelvényre lépett, szünni nem akaró tapsvihar fogadta és mikor Beethoven C-moll symphoniája után a közönség ismételt hívására megjelent, valóságos újjongás és tüntetés-szerű tetszés-zaj tört ki a hallgatók közt. Kik egytől-egyig állva tapsoltak. Most az orosz császári zenetársulatnak egy küldöttsége lépett az emelvényre, melynek nevében Gerke Agost olvasott fel a közönség tetszés-zaja közepette egy üdvözlő iratot, utána a közönségnek egy küldöttsége jelent meg, melynek tagjai közt a legelőkelőbb orosz tudósok, írók, költők és festőművészek voltak láthatók. A 7000 aláírással ellátott üdvözlő iratot Pleschtschejff író olvasta fel. Ezalatt a vonzalom és az őszinte ragaszkodás és szeretet oly meghatározó jelenetei folytak le, melyek a terem falai még aligha láttak. A közönség tetszésriadala egymásután és szünni nem akarva hangzott fel; számos hölgy könnyekre fakadt és maga Rubinstein is annyira meg volt indulva, hogy nem tudott szóhoz jutni. E tüntetés után már nehéz feladat volt az izgatott közönség érdeklődését a hangverseny további folyamára lekötöni, és ez csak az ünnepelt mesternek sikerült, a ki iránti tiszteletből a közönség a műsornak még hátralevő pontjait nyugodtan hallgatta végig.

München. A negyedik és utolsó „Abonement Concert” Lachner Ferenc agg zeneköltőnek volt szánva. Ekkor ünnepelték ugyanis születésnapjának 80-ik évfordulóját. A hangverseny műsora az ünnepelt iránti tiszteletből, csaknem kizárólag az ő szerzeményeiből volt összeállítva, és pedig a zenekari művek közül a „Die vier Menschenalter” című cantate nyitánya. Ezenkívül előadott az ismert E-moll-suite és Bachtól egy szerzemény. A „hivatalos” Lachner-ünnepélyhez tartozott a „Catharina Cornaro” című opera szinrehozatala az udvari színházban. — Ugyanitt egy kitűnő vendégszereplő baritonista: Grienau, Darmstadtból mutatta be magát a közönségnek és nagy tetszést aratott; továbbá Kiseljak k. a. Berlinből, kinek nem mindennapi hanganyaga szintén méltó tetszésben részesült.

Róma. A római „Circolo Filarmónico-Dramatico”-ban legutóbb Baravalle-nak egy új szerzeményét adták elő nagy sikerrel. A mű címe „Il Sabato del Villaggio”. Idyl magán-énekekre, ének- és zenekarra, melynek szövege Leopardi hasoncímű ódája után van feldolgozva. Az udvari vendégek idejövetele két nagyszabású hangverseny rendezésére fog alkalmat nyújtani. Az első hangversenyen egy Terziani mester által külön e célra szerzett hymnus fog előadás alá kerülni, továbbá Rossini „Mózes”-ének négyese és a főt említett Baravalle-féle idyll.

Páris. E hó legjelentékenyebb zene-művészeti hírei közé mindenestre az tartozik, hogy Marcella Sembrich asszony Párisban most lépett fel először. Szent-Pétervárról Londonba utaztában Párisban akarván pihenőt tartani, sikerült a „Charivari” című lap igazgatójának a művésznőt ez ideig nagy hangversenyen való közreműködésre bírni. A művésznő az említett hangversenyen fellépett és nemcsak énekével bájolta el a közönséget, hanem zongorajátékával is. A mint hírlék, Marcella Sembrich asszony fenn-tartotta magának, művészetét még ez év szeptember havában a nagy közönségnek a színpadon, vagy nyilvános hangversenyekben, vagy épen mindkét helyen bemutathatni.

London. A „Drurylane”-színház angol opera-idényét mult hó 20-án zárták be. Az impressárió Rosa Károly elévülhetlen érdemeket szerzett magának az által, hogy két kitűnő zenei tehetséget mutatott be és ismertetett meg a közönséggel. Az első ujdonság „Esmeralda” volt, a második „Colomba”, melynek szövege Prosper Merimée hasoncímű novellájából van véve, zenéjét pedig Mackenzie E. A. írta. Ezen dalmű hamar talált utat a külföldre is, a mennyiben ez év őszén már Hamburgban is elő fogják adni.

A zene története.

(17. folytatás)

Reformatori működését röviden a következőkbe lehet foglalni:

1) az egyházi éneket a szabad fejlődést gátoló görög száméret bilincse alól föloldotta;

2) az isteni tisztelethez tartozó énekeket rendezte, újjakkal bővítette, s jegyekkel, utasításokkal látta el;

3) az egyházi ének terjesztése és tökéletesítése céljából Rómában ének-iskolát alapított, hol maga is oktatót;

4) a sz. Ambrus által behozott négy egyházi zöngnemet még négygyel szaporította

E régiebb ambrosiánus négy egyházi zöngnemet autentikus-nak, az ő általa alapított négyet pedig plagális zöngnemek-nek nevezte el, melyeket úgy alkotott, hogy minden ambrosiánusi zöngnem ötödét egy újabbnak a kiinduláspontjául vette.

Eszerint a nagy Gergely pápa által behozott s megállapított s még ma is fennálló egyházi hangnemek a következők:

- 1) D—D-ig: autentikus (Doriai),
- 2) A—A-ig: plagális (Hypodoriai),
- 3) E—E-ig: autentikus (Phrygiai),
- 4) H—H-ig: plagális (Hypophrygiai),
- 5) F—F-ig: autentikus (Lydiai),
- 6) C—C-ig: plagális (Hypolydiai),
- 7) G—G-ig: autentikus (Mixolydiai),
- 8) D—D-ig: plagális (Hypo-Mixolydiai).

Ez egyházi zöngnemek bővebb megértésére szolgáljon a következő:

Minden autentikus zöngnem egy ötöd és egy negyedre osztott fel s az utóbbi az előbbi alaplazongóján alul csatoltatott hozzá akként, hogy a plagális zöngsor az alaphangtól fölfelé az ötöd-ig lefelé pedig a negyed-ig terjedt. Vagyis: pl. az autentikus D zöngsor felosztott D, E, F, G, A, ötödres A, H, C, D, negyedre. Ez utóbbiak D alaphangtól lefelé csatolták hozzá olyképen, hogy a plagális zöngsor A—A-ig mozgott s D alaplazongóval végződött.

E két zöngnem jellemzésére szolgáljon a következő:

Minden zöngnemben a súlypont az alap, vagyis: a végző zöngére van fektetve, mely felé a többi zöngé mintegy vonzódik; miután pedig az autentikus és plagális zöngnemek egyforma végső zöngével bírnak, természetes, hogy a kettő rokon is egymással, továbbá, ha meggondoljuk, hogy az autentikus zöngsor az alaphangtól annak nyolcadáig emelkedik, míg a plagális eme mintegy

nyelvé, az utóbbi éveken át kedvelt operett-díva — vidéken.

Adtak népszínműveket, s a népdalok, népjelenetek és a esárlás elragadták a bécsi lapokat.

Fájdalom csak a lapokat; ez nem jövedelmezett semmit (tán pénzükbé is került). A közönség csak nem akart rákapni a magyar szóra.

Ekkor aztán elővettek francia és német operetteket. Minden operett esárlással végződött: mind hiába.

Egy napon aztán a Harmonia színház zárva maradt: e napon került színre a „Kraach”-dráma, játszott benne az egész társulat, de ebben nem jartak esárlást.

Hír szerint a király 300 frtot adott a társulatnak, s csak ez segítette el azt Béesből.

Következett a kolozsvári dícsőséges expedíció, 1880 májusában, mely sokkal jobban belenyulik a jelenbe, semhogy részletesen ki kellene terjeszkednem rá. Mikor visszatértek Kolozsvárra, tarisznyájuk csakúgy duzzadt a — dícsőségtől. Mert ebben nyakig usztak, különben pedig — usztak: az anyagi siker több ezer forintokkal mögötte maradt a szellemnek.

Vitézi vállalkozás volt ez tőlük. Mikor mi itthon becsuktuk a német színházat, akkor ők bemász-

tak a germán oroszlan torkába s az nem nyelte el őket. Megszelidült.

Megszelidült még a kolozsvári sajtó is, mely halállal fenyegette színészeit, ha ki mernek menni Béesbe, hol — szerintök — csak a magyar nevet kompromittálják; és mikor visszatérőben voltak, ünnepélyesen fogadni készült őket.

A kolozsváriak bécsi vendégszereplése abban a szerenésés helyzetben van, hogy az u. n. „vörös fonalak” közül kettő is húzódik végig rajta.

Az egyik a primadonnáknak: Baloghnéknak és Pálmai Ilkának versengése, a másik az az állandó figyelem és szeretet, melylyel a burgszínház színészei rajtuk esüggtek.

A versengésből végül egy esinos botrány patant ki.

Képzeljünk magunk elé egy sereg ordító és tomboló magyar diákok, kik Pálmai nevét harsogtatták tele tudóval, egy páholyban, mint Neptun a háborgó tenger felett, áll Pálmai, könnyekkel szemében, s reszkető hangon beszédet intéz a tomeghez, majd zokogásban tör ki, ekkor egy óriás koszorú repül fel hozzá, majd egy ártatlan galsambot nyújtanak fel; frenetikus taps: ez volt a végjelenet. Molnár György nemzeti színű görögützet gyújtott volna hozzá.

Befejezésnek elég hatásos. Csiky Gergely megirigyelhetné volna Pálmaiót.

Persze másnap a bécsi lapok tele voltak a botránynyal.

A burg színészei, a mikor csak ráértek, megjelentek a kolozsváriak előadására, jó barátságot kötöttek velük, közös vacsorákat rendeztek, s végül nagy diszbankettel búcsuztatták el a magyarokat, melyen még Wilbrandt is magyarul díkezőzött.

Említem-e még a dícsőség egyéb tényezőit? Hogy a „Flöh”-ban megjelentek a primadonnák és a primus donok areképei, a „Kikeriki” a magyarbarát vicek (rosszak) egész raját faragta rájuk, Wilbrandt és Hartman versekben énekelték meg őket, melyekben még Szabó Bandinak is külön strofa jutott stb.

A bécsiek főképp a természetességet dícsérték a kolozsváriak játékában. Ezt nélkülözik — úgy látszik — legjobban színészeikben, s azért ezt találják a legfőbb színész-erénynek.

A népszínház társulatából ösmerik a bécsiek: Blahánét, kinek híre régen túlszárnyalta az ország határait, Pálmai Ilkát, Kassai Vidort, Szabó Bandit.

RÁKOSI VIKTOR.

Figyelmeztetés
Kitűnő zongorahangoló
MAGRINI A.

ajánlatik mindennemű
zongora-hangolás, javítás és bőri-
zésére.

Megtudható a társulat zeneműkeres-
kedésében váci utca 3.

NEMECSEKE JÓZSEF

== Mignon == zongorák. Tartós kitűnő hang-
szerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

„Produktiv szövethézet.”

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű
„Bösendorfer” zongoragyárából el-
szakadt 60 munkás alapította s ma
nár méltán vetekedik az anyagvár
készítményeivel.

Tekintve a kitűnő minőséget
a legolcsóbb hangszer. Külö-
nösen ajánlatos az úgyneve-
zett „Mignon zongorák.”

A nagy arany éremmel kitüntetve.

SCHMIDT FERENCZ

Bösendorfer tanítványa.

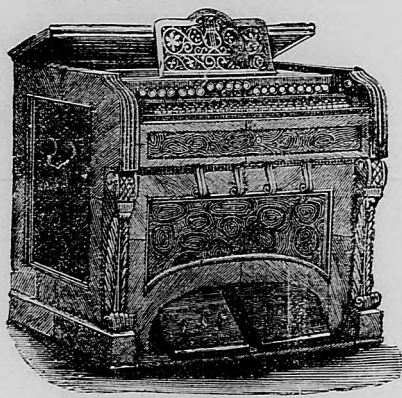
Jó minőségű tartós zongorák:

Rövid szalon, diófából.
" " fekete.

Árjegyzék küldetik, díj nélkül.

CARL HAMBURGER

zongoragyáros.

A legkitűnőbb
„Harmoniumok”

Tietz Péter utóda
Kotykievics Teofil
gyára.

A legjobb minőségű Harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és szalon-harmoniumok. Prolongement és Percussióval. Templonok és iskolák számára 100 forinttól fölfelé.

Több évi jótállás!

Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

J. Heitzmann és fia

es. kir. udvari zongoragyáros.

Első rangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon elvannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntetések.

! Farsangi tréfa!

Grelot (csörgő) polka

kézre való csörgővel együtt

kapható minden könyv- és zenemű-kereskedésben.

HEVESI B.

zongoragyáros

Kitűnő hazai gyártmány, mely különösen szoliditása és tartóssága által tűnik ki. Ezen minden tekintetben ajánlható zongorák főlegynök-ségét a társulat birja s zongoratermében mindig megtekinthetők.

Uj találmány!

Vonó hangszerek, hegedűk és gordonkák,

melyek teljesen pótolják az olasz mesterek műveit. A hang ép oly erős és nemes, mint a régi hangszereké.

Noebe készítményei!

Csakis a Harmoniánál, Budapesten kaphatók.

Világhírű szaktekintélyek elismerés-sel nyilatkoznak e feltűnést keltett tüneményeszerű hangszerekről
Egy hegedű ára. csinos tokban 100 frt.
Egy gordonka ára. csinos tokban 150 frt.

MARTIN WESSELY
zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett „Diminutiv” zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bár milyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2 méter. Különféle érnék.

Zenetanárok lakeimelei:

Zongora.

- Major Gyula, neuz. zen. tan. Váci körút 17.
- Bartay János " " Váci-utca 10.
- Schütoze Rezső " " N.-korona-u 4.
- Khayll Antal " " Thonet udvar
- Erney József " " Kerepesi-út 24.
- Huber Károly " " Uj tőzsdéépület
- Dr. Popper Ármin Sugár út 80. sz.
- Ziegler János Király utca 35. sz.
- Koschirz János Sugár út 89. sz.
- Kindtner Károly Vas utca 17. sz.
- Vajdaffy Béla Külső dob utca 49.
- Tomka István Molnár utca 20. sz.
- Krisztinkovich Béla Hungaria szálloda
- Gobbi Henrik Ferenc-József rakpart 18. sz.
- Rausch Károly Hunyady utca 3. sz.
- Kun Miksa Bálvány utca 26. sz.
- Drescher Raimund Kerepesi út Kerepesi udv.
- Sipos Antal Kocskeméti utca Geisztház
- Zimay László Molnár utca 37.
- Székely Imre Szerb utca 2.
- Avar Alajos. Rákos-árok-utca 30.

Harmonium és Orgona.

Erney József Kerepesi út 24.

Ének.

- Huber Károly Uj tőzsdé-épület
- Pauli Richard Dohány utca 28.
- Passy-Cornet asszony Múzeum körút
- Igerics Katalin Lipót utca 6.
- Ulrich Cécilie Albrecht ut 6.
- Schmidt József Lipót utca 19.
- Puks Ferencz Klauzál utca 4.

Zeneszerzés.

- Major Gyula, Váci körút 17.
- Erney József Kerepesi út 24.
- Puks Ferencz Klauzál utca 4.
- Huber Károly Uj tőzsdé-épület
- Nicolitsch Sándor Kazinczy utca 17.

Hegedű.

- Huber Károly Uj tőzsdé-épület
- Gobbi Alajos Magyar utca 36.
- Pischinger Alajos Dohány utca 45.
- Kis Péter Sándor utca 5.
- Frankhauser Károly Diófa utca 18.
- Mészáros József Tüzoltó utca 10.
- Avar Alajos Rákos-árok-utca 30.

HOYER

vonó-hangszer készítő.

Gyönyörű imitációk különösen műkedvelők figyelmebe ajánlatosak.

EHRBAR

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongora gyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti e gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Szalon Stucz, diófa

" " fekete

keresztthurozott és egyszerű

Souczerk Máttyás

zongoragyár

olcsó és tartós gyártmány

a »Harmonia« zongoratermében mindig készletben van.

„HARMONIA”

zeneműkereskedésben

kaphatók valódi legfinomabb francia

hegedű- és gordonka-hurok és gyanta.

A világhírű Voirin-féle vonók raktáron tartatnak.

Vidékről jövő megrendelések pontosan teljesítetnek.